

Fraenkel Ernst (Ernstas Freñkelis; 1881 spalio 16 Berlyne – 1957 spalio 2 Hamburge), vokiečių kalbininkas. 1905 Berlyno u-te apgynė daktaro disertaciją iš graikų kalbos istorijos. 1906–08 tobulinosi Leipcigo u-te pas Augustą Leskieną, susipažino su baltų kalbomis. 1909–36 dėstė Kylio u-te; prof. (1916). 1945–57 Hamburgo u-to profesorius: 1945–54 vadovavo Lyginamosios kalbotyros seminarui. 1946–49 dėstė ir Pabaltijo u-te (Hamburge, vėliau Pinneberge). Frenkelis – vienas žymiausių lietuvių kalbos istorijos tyrinėtojų, ypač daug nuveikęs istorinės sintaksės ir etimologijos srityse. Parašė monografiją „Lietuvių kalbos linksnių sintaksė“ (*Syntax der litauischen Kasus*. *TiŽ* 4, 1926; 5, 1928), knygas „Lietuvių kalbos polinksnių ir prielinksnių sintaksė“ (*Syntax der litauischen Postpositionen und Präpositionen*, Heidelberg, 1929) ir „Merkelio Petkevičiaus 1598 m. kalvinų lietuviško katekizmo kalbos, ypač sintaksės, tyrinėjimas“ (*Sprachliche, besonders syntaktische Untersuchung des kalvinistischen litauischen Katechismus des Malcher Pietkiewicz von 1598*, Gottingen, 1947). Lietuvių kalbos istorinės sintaksės, jos ryšių su kitų indoeuropiečių kalbų sintakse tema paskelbė ir daugiau darbų (*IF* 41, 1923; 45, 1927; 46, 1928; 49, 1931; *AfSIPh* 24, 1926; *KZ* 53, 1925; 57, 1930; 69, 1951; *StB* 4, 1934–35; 9, 1952). Parašė studiją „Baltoslavica“ (1921) ir studiją apie baltų ir slavų kalbų veiksmažodį (*ZfSIPh* 20, 1950). Skirtingai negu kai kurie kiti kalbininkai, Frenkelis stengėsi ne tiek išaiškinti seniausius genetinius baltų ir slavų kalbų ryšius, kiek nustatyti bendras baltų ir slavų kalbų ypatybes. Šias problemas gvildeno ir knygoje „Baltų kalbos“ (*Die baltischen Sprachen*, Heidelberg, 1950; liet. 1969). Lietuvių kalba paskelbė straipsnį „Tocharų kalbos gramatika ir baltų kalbos“ (*Aph* 3, 1932), apibendrinamojo pobūdžio darbų iš lietuvių dialektologijos, ypač minėtinas straipsnis „Vilniaus krašto lietuvių kalbos tyrinėjimų būklė“ (*Der Stand der Erforschung des im Wilnagebiete gesprochenen Litauischen*. *BSI* 2, 1936). Parašė straipsnių iš lietuvių kalbos leksikos. Reikšmingiausias, kapitalinis lietuvių kalbos ir apskritai baltų kalbų leksikologijos darbas – „Etimologinis lietuvių kalbos žodynas“ (*Litauisches etymologisches Wörterbuch*, Heidelberg, Gottingen, 1955–62); parengė 9 sąsiuvinius (iki R raidės). Remdamiesi Frenkelio palikta medžiaga, žodyną (10–19 sąsiuvinius) užbaigė vokiečių baltistai Erichas Hofmannas, Eberhardas Tanglis ir Annemarie Slupski. Šiame žodyne apibendrinti ištiso šimtmečio lietuvių kalbos etimologiniai tyrinėjimai. Nuo 1926 žurnalui „Indogermanisches Jahrbuch“ rašė labai detalias baltistikos darbų apžvalgas; dalį jų Suomijos MA paskelbė atskiru leidiniu „Baltų kalbotyra 1938–1940 metais“ (*Die baltische Sprachwissenschaft in den Jahren 1938–1940*, Helsinki, 1941).

Frenkelis keletą kartų lankėsi Lietuvoje: 1926 Lietuvos u-te skaitė paskaitas apie indoeuropiečių protėvynę ir kultūrą, kalbotyros seminare nagrinėjo Martyno Mažvydo „Katekizmo“ kalbą, 1934 skaitė paskaitą Vilniuje, Lietuvių mokslo draugijoje. Jam buvo siunčiama akademinio „Lietuvių kalbos žodyno“ korektūra. Gerai mokėjo lietuvių kalbą, kai kuriuos savo darbus paskelbė lietuviškai.

L: Karaliūnas S. Ernstas Frenkelis ir jo studija „Baltų kalbos“. *Frenkelis E. Baltų kalbos*, Vilnius, 1969, p. 7–14; Sabaliauskas A. Ernstas Frenkelis ir Lietuva. *KK* 42, 1982; Sabaliauskas A. *Lietuvių kalbos tyrinėjimo istorija* 2, Vilnius, 1982, p. 187–194; Skardžius Pr. *Rinkiniai raštai* 4, Vilnius, 1998, p. 710–714; Scholz F. Ernst Fraenkel. *Orbis* 5, 1956, p. 561–569; Slupski A. Ernst Fraenkel. *LP* 7, 1959. A. S.

Lietuvių kalbos enciklopedija, sudarė Kazys Morkūnas, Vilnius: Mokslo ir enciklopedijų leidybos institutas, 2008, p. 174–175.